

К. Гуляков,
аспірант кафедри галузевого права
Херсонського державного університету

ЗЛОЧИНИ ПРОТИ МОРАЛЬНОСТІ: ВИЗНАЧЕННЯ РОДОВОГО ОБ'ЄКТУ

Постановка проблеми. Для аналізу соціальної та юридичної сутності злочинів, ступеня їх суспільної небезпечності, а також їх правильної кваліфікації необхідно розкрити також сутність родового об'єкта [1, с. 61], адже він є частиною загального об'єкта, суспільні відносини, які в ньому поєднанні, що дає змогу виділяти цей об'єкт та зосередити в ньому однорідні суспільні відносини. Академік В. Я. Тацій наголошує, що «під родовим (груповим) об'єктом розуміють об'єкт, який охоплює певне коло тотожних чи однорідних за своєю соціальною і економічною сутністю суспільних відносин, які повинні охоронятися внаслідок цього єдиним комплексом взаємопов'язаних кримінально-правових норм» [2, с. 105]. Саме цю його властивість було покладено в основу побудови Особливої частини Кримінального кодексу, що дозволило законодавцю в цілому правильно об'єднати в межах однієї розділу Кримінального кодексу норми, в яких встановлюється відповідальність за посягання на тотожні чи однорідні суспільні відносини [2, с. 106].

Метою даної статті є аналіз і обґрунтування конкретних науково-практичних рекомендацій щодо вдосконалення кримінального законодавства щодо моральності як об'єкту кримінально-правової охорони, з урахуванням тенденцій розвитку юридичної науки.

За даною тематикою слід відзначити праці українських та зарубіжних вчених, таких як В. І. Акуленко, П. П. Андрушко, Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. М. Броннер, В. О. Владимиров, С. Б. Гавриш, В. О. Глушков,

Н. О. Горб, І. М. Даньшин, С. Ф. Денисов, Т. А. Денисова, О. О. Дудоров, В. П. Ємельянов, О. М. Костенко, Т. В. Курило, Л. С. Кучанська, А. В. Ландіна, В. П. Лановенко, П. С. Матишевський, М. І. Мельник, А. А. Музика, Б. М. Одайник, В. І. Осадчий, В. О. Навроцький, В. М. Смітєнко, О. С. Сотула, В. В. Сташис, Є. Л. Стрельцов, П. П. Толочко, Є. В. Фесенко, Ю. С. Шемшученко, С. С. Яценко та інші.

Наука кримінального права, значною мірою, не містить визначення моральності як об'єкта кримінально-правової охорони. Зокрема, професор О. М. Костенко свого часу зазначав, що моральність в загальному розумінні – це термін, яким визначається явище діалектичного зв'язку права і моралі [3, с. 7]. В подальшому, дослідники, які займалися даною проблематикою, в більшості ототожнювали і ототожнюють це поняття з мораллю. Однак, виникає питання щодо розмежування понять «мораль» та «моральність».

Треба зазначити, що визначення моральності (моралі) міститься в багатьох словниках та енциклопедичних виданнях як філософського, так і загального призначення. І ці визначення, як правило, не мають принципових розбіжностей і визначають мораль (ототожнюючи її з моральністю) як особливу форму суспільної свідомості, або як сукупність принципів, правил, норм, що історично змінюються і регулюють поведінку людей один відносно одного і відносно суспільства, або як систему норм, яка визначає обов'язки особистості по відношенню до суспільства та його суб'єктів [4, с. 543].

На підставі зазначених міркувань вчена запропонувала наступне визначення: «Моральність – це порядок відносин між людьми в суспільстві, встановлений нормами моралі» [9, с. 34]. На підтримання своєї позиції вона приводить також визначення моральності, запропоноване іншими дослідниками: «інколи пропонується наступне: мораль розуміється як сукупність норм; моральність – як ступінь їх виконання, тобто фактичний стан, рівень моралі в суспільстві» [11].

Не заперечуючи в цілому проти цього визначення, вважаємо, що при урахуванні законодавчого визначення суспільної моралі, яке наводилося вище, можливе застосування власного терміну «моральність», в його кримінально-правовому розумінні. А саме, моральність — це правила суспільної поведінки, що складаються під впливом культурних традицій та духовних цінностей, і які реалізуються через дійові моральні переконання і принципи.

Адже, що моральність — це позиція особи по відношенні до норм моралі, що визначається через активну поведінку такої особи. На думку дослідників-правників, мораль виступає в даному випадку в якості умовного бар'єру, за яким будь-яка дія сприймається і особою, і суспільством як аморальна. Як приклад, наводиться більшість складів злочинів розділу XII КК України, де суб'єктом усвідомлюється, що його поведіння має публічний характер і протирічить моральним нормам, які склалися в суспільстві. Більш того, він розраховує або ж допускає, що його поведінка буде негативно оцінена оточуючими [12, с. 63].

Внутрішніми спонуканнями до будь-якої діяльності, певної поведінки виступають переконання, принципи, що сформувалися у особи в процесі існування в соціумі, і вони можуть бути як моральними, так і аморальними. І коли йдеться про мораль і моральність, то мається на увазі саме суспільно-корисні мотиви, і поведінка, яка є допустимою для нормального громадського життя.

Висновки. Таким чином, родовим об'єктом злочинів, передбачених розділом XII Особливої частини КК України є моральність, яка поряд з громадським порядком виступає частиною родового об'єкту, і яку слід розуміти як правила суспільної поведінки, що складаються під впливом культурних традицій та духовних цінностей, і які реалізуються через дійові моральні переконання і принципи.

Стаття присвячена дослідженню поняття моральності як об'єкту злочину. Здійснено огляд сучасних проблем структурної будови даного об'єкту кримінально-правової охорони. Дається авторське визначення моральності як родового об'єкту злочинів, передбачених розділом XII КК України. Моральність — це позиція особи по відношенні до норм моралі, що визначається через активну поведінку такої особи. На думку дослідників-правників, мораль виступає в даному випадку в якості умовного бар'єру, за яким будь-яка дія сприймається і особою, і суспільством як аморальна. Як приклад, наводиться більшість складів злочинів розділу XII КК України, де суб'єктом усвідомлюється, що його поведіння має публічний характер і протирічить моральним нормам, які склалися в суспільстві. Більш того, він розраховує або ж допускає, що його поведінка буде негативно оцінена оточуючими. Внутрішніми спонуканнями до будь-якої діяльності, певної поведінки виступають переконання, принципи, що сформувалися у особи в процесі існування в соціумі, і вони можуть бути як моральними, так і аморальними. І коли йдеться про мораль і моральність, то мається на увазі саме суспільно-корисні мотиви, і поведінка, яка є допустимою для нормального громадського життя. Таким чином, родовим об'єктом злочинів, передбачених розділом XII Особливої частини КК України є моральність, яка поряд з громадським порядком виступає частиною

родового об'єкту, і яку слід розуміти як правила суспільної поведінки, що складаються під впливом культурних традицій та духовних цінностей, і які реалізуються через дійові моральні переконання і принципи.

Ключові слова: кримінальне право, родовий об'єкт злочину, моральність, мораль.

Gulyakov K. CRIMES AGAINST MORALITY: DETERMINATION OF THE GENERAL OBJECT

The article is devoted to the study of the concept of morality as an object of crime. A review of current problems of the structural construction of this object of criminal law protection has been carried out. The author's definition of morality as a generic object of crime under section XII of the Criminal Code of Ukraine is given.

Morality is a person's position in relation to moral standards, determined through the active behavior of such a person. According to legal scholars, morality in this case acts as a conditional barrier over which any action is perceived by the person and society as immoral. As an example, the majority of the offenses of the section of the XII of the Criminal Code of Ukraine are cited, where the subject realizes that his behavior is of a public nature and contradicts the moral standards that have developed in society. Moreover, he expects or assumes that his behavior will be negatively evaluated by others.

The internal impulses to any activity, certain behavior are the beliefs, principles that have formed in persons in the process of existence in society, and they can be both moral and immoral. And when it comes to morality, it refers to socially useful motives, and behavior that is acceptable for normal social life.

Thus, the patrimonial object of the crimes stipulated by Section XII of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine is morality, which, along with public order, is part of the generic object, and which should be understood

as the rules of social behavior that are influenced by cultural traditions and spiritual values, and which are realized through existing moral beliefs and principles.

Key words: criminal law, generic object, morality.

Література:

1. Коржанський М. Й. Кваліфікація злочинів : навч. посіб. Вид. 2-ге. Київ : Атіка, 2002. 639 с.
2. Кримінальне право України : Загальна частина : підручник / Баулін Ю. В. та ін. ; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. Вид. 4-е, перероб. і допов. Харків : Право, 2010. 456 с.
3. Костенко А. Н. Принцип отражения в криминологии (психологический механизм криминального поведения). Киев : Наукова думка, 1986. 128 с.
4. Мораль. Український радянський енциклопедичний словник : у 3т. / за ред. Н. П. Бажана. Київ : АН УРСР, 1972. Т. 2. 856 с.
5. Про захист суспільної моралі : Закон України від 20 листоп. 2003 р. № 1296-IV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1315-18> (дата звернення: 22.11.2019).
6. Кримінальне право України. Особлива частина / Бажанов М. І. та ін. ; за ред. Бажанова М. І. та ін. Київ – Харків : Юрінком-Інтер Право, 2001. 496 с.
7. Кримінальне право України: Особлива частина: Підручник / Бажанов М. І. та ін. ; за ред. Бажанова М. І. та ін. 2-е вид., перероб. і доп. Київ : Юрінком Інтер, 2005. 544 с.
8. Бачинин В. М. Философия права: конспект лекций. Харьков : Консум, 2002. 367 с.
9. Ландіна А. В. Кримінально-правова охорона моральності в Україні : дис... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ, 2005. 227 с.
10. Сухонос В. В. Теорія держави і права: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Суми : Університетська книга, 2005. 536 с.
11. Взаимодействие морали и права. www.fetida.info : веб-сайт. URL: <http://www.fetida.info/72/morprv001.htm>.
12. Одайник Б. М. Кримінальна відповідальність за знищення, руйнування або пошкодження пам'яток – об'єктів культурної спадщини : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Одеса, 2010. 215 с.

